

24.9.2024

Asia/3

Päätettävä tässä kokouksessa

3

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielisen jaoston päätös oppilaan koulupaikan määräytymisestä ja oppilaaksiottamisen perusteista suomenkielisessä perusopetuksessa 1.1.2025 alkaen

Pöydälle 18.06.2024

HEL 2024-007684 T 12 00 01

Päätösehdotus

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielinen jaosto päättää hyväksyä liitteessä 1 olevat oppilaan koulupaikan määräytymisen ja oppilaaksiottamisen perusteet suomenkielisessä perusopetuksessa 1.1.2025 alkaen. Lisäksi kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielinen jaosto päättää kumota 19.9.2023 (§ 55) tekemänsä päätöksen 1.1.2025 alkaen.

Lisäksi kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielinen jaosto päättää, että laajamittaisen kaksikielisen opetuksen ensimmäisen luokan valintamenettelyn muutoksen vaikutukset arvioidaan ja arvioinnin tulokset tuodaan kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielisen jaoston kokoukseen keväällä 2026, jolloin jaosto päättää, miten laajamittaiseen kaksikieliseen opetukseen otetaan oppilaaksi ensimmäiselle luokalle 1.1.2027 alkaen.

Esittelijän perustelut

Helsingin kaupungin hallintosäännön 15 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielinen jaosto päättää oman kieliryhmänsä perusopetuslain mukaisen opetuksen koulukohtaisesta järjestämisestä ja mitoituksesta. Mainitun pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan jaosto päättää tai hyväksyy perusteet ja rajat, joiden mukaan viranhaltija päättää oppilaaksioton perusteista.

Perusopetuslain 6 §:n mukaan kunta osoittaa oppivelvolliselle lähikoulun tai muun soveltuvan paikan. Oppivelvollinen voi pyrkiä oppilaaksi myös muuhun kuin kunnan osoittamaan kouluun. Jos opetuksessa noudatetaan opetussuunnitelmaa, jossa painotetaan yhtä tai useampaa oppiainetta, voidaan oppilaita otettaessa käyttää myös oppilaan taipumuksia edellä tarkoitettuun opetukseen osoittavaa koetta. Valintaperusteista ja -kokeesta tulee ilmoittaa etukäteen. Kunta voi päättää, että sen järjestämään opetukseen otetaan ensisijaisesti kunnassa asuvia lapsia.

Oppilaaksiotossa on noudatettava yhdenvertaisia valintaperusteita (perusopetuslain 28 §).

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielinen jaosto on päättänyt oppilaan koulupaikan määräytymisestä ja oppilaaksiottamisen perusteista 19.9.2023 (§ 55). Voimassa olevat perusteet löytyvät liitteestä 2. Oppilaaksioton kriteereitä muutetaan 1.1.2025 alkaen liitteessä 1 olevien oppilaan koulupaikan määräytymisen ja oppilaaksioton perusteiden mukaisiksi. Muutosehdotus kohdistuu osioon 3.3. Painotettu, laajamittainen kaksikielinen ja englanninkielinen opetus ja koskee oppilaaksiottoa ensimmäiselle vuosiluokalle laajamittaiseen kaksikieliseen opetukseen.

Muutoksen myötä laajamittaisen kaksikielisen opetuksen ensimmäisen vuosiluokan oppilaaksiotossa ei käytetä valintakoetta missään opetusvaihtoehdossa. Muutosehdotuksessa oppilaat valitaan ilmoittautumisten perusteella, ja jos ilmoittautuneita on enemmän kuin opetusryhmässä on paikkoja, käytetään arvontaa.

Nyt esitetty muutos tehdään määräaikaisena ajalle 1.1.2025-31.12.2026 niin, että sen mukainen oppilaaksiottomenettely on voimassa kevään 2025 ja kevään 2026 oppilaaksiotossa. Valintamenettelyn muutoksen vaikutukset arvioidaan ja arvioinnin tulokset tuodaan kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielisen jaoston kokoukseen keväällä 2026, jolloin jaosto päättää, miten laajamittaiseen kaksikieliseen opetukseen otetaan oppilaaksi ensimmäiselle luokalle 1.1.2027 alkaen.

Laajamittainen kaksikielinen opetus

Perusopetuksen opetussuunnitelma määrittelee kaksikielisen opetuksen järjestämisen periaatteet ja muodot luvussa 11 Kaksikielinen opetus (liite 3). Kaksikielisen opetuksen muotoja ovat kielikylypyopetus, laajamittainen kaksikielinen opetus ja suppeampi kaksikielinen eli kielirikasteinen opetus. Nyt esitetty muutos koskee laajamittaista kaksikielistä opetusta, jossa opetuksessa ja oppimisessa käytetään muuta kuin suomen kieltä yli 25 % ajasta.

Perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan laajamittaisen kaksikielisen opetuksen tavoitteena on, että oppilas saavuttaa hyvän ja monipuolisen kielitaidon molemmissa opetuskielissä. Lisäksi tavoitteena on luoda perusta elinikäiselle kielten oppimiselle ja kielten ja kulttuurien moninaisuuden arvostamiselle sekä tarjota oppilaille autenttinen kielenkäyttöympäristö. Tavoitteeseen pyritään järjestämällä äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kohdekielen tuntien lisäksi eri oppiaineiden opetusta kummallakin kielellä ja hyödyntämällä molempia kieliä koulun arjessa myös opetuksen ulkopuolella.

24.9.2024

Asia/3

Perusopetuksen valtakunnallinen opetussuunnitelma toteaa, että laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa olevien oppilaiden kielitausta voi myös vaihdella suuresti. Joidenkin oppilaiden äidinkieli ei ole mikään opetuskielistä. Kaksikielinen opetus tulee järjestää niin, että kaikki oppilaat voivat saavuttaa perusopetuksen aikana jatko-opintokelpoisuuden toisen asteen opetukseen.

Opetuksen järjestämistä ohjaavien reunaehtojen lisäksi valtakunnallinen opetussuunnitelma velvoittaa opetuksenjärjestäjää määrittelemään paikallisessa opetussuunnitelmassa muun muassa kenelle opetus on tarkoitettu ja käytetäänkö oppilasvalinnassa valintakoetta. Perusopetuksen valtakunnallisen opetussuunnitelman kirjaukset kokonaisuudessaan löytyvät päätösesityksen liitteinä (liite 3).

Helsingissä laajamittaista kaksikielistä opetusta annetaan ensimmäistä luokalta alkavana kielipareissa suomi-ruotsi, suomi-englanti, suomi-espanja, suomi-kiina, suomi-pohjoissaame, suomi-viro ja suomi-venäjä.

Laajamittaisen kaksikielisen opetuksen oppilaaksi ottaminen

Tällä hetkellä Helsingin kaupungin suomenkielisen perusopetuksen käytänteet laajamittaiseen kaksikieliseen opetukseen oppilaita otettaessa ensimmäiselle luokalle vaihtelevat kielipareittain. Suomi-pohjoissaame ja suomi-ruotsi-opetukseen otettaessa ei käytetä valintakoetta, ja jos ryhmään on enemmän ilmoittautuneita kuin ryhmässä on paikkoja, käytetään arvontaa.

Suomi-kiina-, suomi-venäjä-, suomi-viro-, suomi-espanja- ja suomi-englanti-opetuksissa oppilaat valitaan valintakokeen perusteella. Hakijan on suoritettava valintakoe hyväksytysti, ja jos hakijoita on enemmän kuin opetuksessa paikkoja, oppilaat valitaan valintakokeen pistemäärän osoittamassa järjestyksessä.

Muihin Helsingin kaupungin kaksikielisiin opetuksiin, joita ovat ruotsin kielikylypy ja suppeampi kaksikielinen opetus, oppilaita otettaessa ei käytetä valintakoetta. Ruotsin kielikylypyryhmiin valittaessa käytetään arvontaa, jos ilmoittautuneita on enemmän kuin paikkoja varhaiskasvatusryhmässä. Suppeampaan kaksikieliseen opetukseen otetaan kaikki koulun oppilaaksiottoalueella asuvat oppilaat, jotka haluavat osallistua opetukseen.

Muutosesityksen valmistelu

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on kehitetty ensimmäisen luokan valintakokeiden sisältöjä ja yhtenäistetty valintakäytänteitä edellisinä vuosina. Tavoitteena on ollut, että kaksikielinen opetus olisi mahdol-

lisimman saavutettavaa erilaisille oppijoille ja että valintakokeessa menestyminen ei edellyttäisi tietynlaista kieli- tai perhetaustaa. Valintakokeiden sisällöllisen kehittämistyön yhteydessä on myös tarkasteltu valintakokeiden käytön perusteita oppilaaksi ottamisessa.

Valintakoe pyrkii mittaamaan yleisiä kielellisiä valmiuksia, mutta tosiasiassa siinä menestyvät todennäköisemmin lapset, joiden äidinkieli/kotikieli on suomi tai opetuksen kohdekieli. Valintakokeessa menestymistä tukee myös se, että vanhemmilla on ollut eri tavoin mahdollisuus ja kyky tukea lapsen kielellistä kehitystä. Lisäksi tiedetään, että joissakin esiopetusryhmissä harjoitellaan valintakoetta vastaavia tehtäviä, mikä tuo näissä ryhmissä esiopetusta saaville lapsille lisäetua valintakokeessa menestymiseen.

Erityisesti suomi-englanti-opetuksen oppilaaksiotossa valituksi tuleminen edellyttää huomattavan korkean pistemäärän saamista valintakokeessa. Tämän seurauksena opetusryhmät ovat hyvin valikoituneita ja koostuvat kielellisesti erityisen taitavista oppilaista. Tämä vaikuttaa huoltajien käsitykseen kaksikielisen opetuksen kouluista ja opetuksesta, mikä osaltaan lisää koulujen välistä ja niiden sisäistä eriytymistä.

Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että lasten yhdenvertaisuus ei toteudu nykyisessä valintamenettelyssä parhaalla mahdollisella tavalla. Helsinki on sitoutunut noudattamaan lapsiystävällisen kunnan tavoitteita eli edistämään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia kaikessa toiminnassaan sekä varmistamaan jokaiselle lapselle ja nuorelle oikeuden turvalliseen kasvuun ja kehittymiseen. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan strategisena tavoitteena on olla maailman paras ja yhdenvertaisin paikka oppia. Lisäksi perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu (Perusopetuslaki 3a §).

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tavoitteena on, että helsinkiläisillä lapsilla on monipuoliset mahdollisuudet opiskella useita eri kieliä, opiskella kahdella kielellä niin halutessaan ja siten syventää kielitaitoaan. Tavoitteena on kannustaa kaikkia kiinnostuneita hakeutumaan opetukseen ja tarjota yhdenvertaiset mahdollisuudet tulla valituksi opetukseen.

Valintakokeista luopumisesta on keskusteltu laajamittaista kaksikielistä opetusta antavien rehtorien kanssa useasti edellisten vuosien aikana. Toimialalla on lisäksi arvioitu valintakokeiden käyttöä yhdenvertaisuuden ja kaksikielisen opetuksen tutkimustulosten näkökulmasta.

Keväällä 2024 osana valmistelua on järjestetty rehtoreille ja opettajille keskustelutilaisuuksia, ja rehtorit ovat käsitelleet esitettyä muutosta

opettajien kanssa. Osa opettajista on tuonut esille huolensa siitä, miten varmistetaan aikaisempaa heterogeenisten ryhmien yksilöllisen tuen tarjoamisessa sekä lasten kielitaidon kehittymisestä. Lisäksi Kulosaaren ala-asteen koulun opettajat ovat tuoneet esille kannanotossaan näkemyksenä valintakokeiden säilyttämisen puolesta (liite 4).

Esitetystä muutoksesta on pyydetty lausuntoa Helsingin vanhemmat ry:ltä ja niiltä laajamittaista kaksikielistä opetusta antavien koulujen johtokunnilta, joissa valintakoe on käytössä.

Helsingin vanhemmat ry (HELVARY) puoltaa lausunnossaan (liite 5) muutosesitystä ja toteaa, kyseessä on merkittävä uudistus, jonka avulla voidaan lisätä helsinkiläisten lasten yhdenvertaisuutta sekä vahvistaa koko kaupungin opetussuunnitelmaan ja strategiaan kirjattua harvinaisten kielten opiskelua. HELVARY kannattaa tehtyä esitystä sellaisenaan, sillä sen yhdenvertaisuusvaikutukset ovat HELVARY:n mielestä merkittäviä.

Lisäksi HELVARY toteaa, että kaksikielisen opetuksen alkuperäinen tarkoitus on ollut laajentaa ja syventää helsinkiläisten lasten kielenopimista ja mikäli kyseessä olisi jo valmiiksi kaksikielisille lapsille tarkoitettu palvelu, pitäisi HELVARY erittäin suurena yhdenvertaisuusongelmana sitä, ettei kaksikielistä opetusta ole tarjolla helsinkiläisten lasten yleisimmillä kotikielillä.

HELVARY:n mukaan on luonnollista, että kaksikieliseen opetukseen voivat osallistua kaikki halukkaat, kun opetussuunnitelman mukaan se soveltuu kaikille. HELVARY toivoo, että kaupunki toteuttaa mahdollisimman yhdenvertaisia käytäntöjä niin perusopetuksessa kuin muualakin.

Laajamittaista kaksikielistä opetusta antavien koulujen johtokunnista kuusi kolmestatoista vastustaa muutosta. Näistä viisi koulua edustaa laajamittaista kaksikielistä suomi-englanti-opetusta ja yksi laajamittaista kaksikielistä suomi-espanja-opetusta. Koulujen johtokuntien lausunnot löytyvät päätöksen liitteenä (Liite 4). Lisäksi Käpylän peruskoulun johtokunnan lausunnon liitteenä on toimitettu Käpylän peruskoulun huoltajien lausunto valintakokeiden säilyttämisen puolesta (liite 4).

Esitystä puoltavat johtokunnat eivät eritelleet lausunnossaan puoltavan päätöksen perusteluja. Esitystä vastustavat johtokunnat katsovat, että oppilaille tulee olla riittävät valmiudet opiskella kahdella kielellä ja nämä valmiudet tulisi varmistaa valintakokeen avulla. Johtokunnat katsovat, että jos valintakokeesta luovutaan, oppiminen ei etene toivotulla tavalla ja kielitaidon kehittymistä ja oppimisen tuen tarpeita ei pystytä riittävästi huomioimaan. Lisäksi johtokunnat kantavat huolta siitä, että kohdekie-

len käytön määrä vähenee, jos opetukseen valitaan nykyistä enemmän oppilaita, joilla ei ole valmiiksi kohdekielen taitoa. Johtokuntien näkemyksen mukaan valintakokeesta luopuminen ei tee valintamenettelystä nykyistä yhdenvertaisempaa. Ratkaisu yhdenvertaisuuden lisäämiseksi voisi johtokuntien näkemyksen mukaan olla kaksikielisen opetuksen oppilaspäikkämäärän lisääminen.

Esitetystä muutoksesta ja sen valmistelusta kerrottiin huoltajille etäyhteydellä järjestetyssä tilaisuudessa toukokuussa, ja kuntalaisilla on ollut mahdollisuus kertoa näkemyksensä asiasta Kerrokantasi-palvelussa toukokuun ajan.

Kerrokantasi-palveluun tuli 200 kommenttia, joista puoltavia oli 18, vastustavia oli 113 sekä 69 neutraalia tai johonkin muuhun kuin kysytyyn asiaan liittyvää. Palveluun jätetyt kommentit ovat luettavissa osoitteessa <https://kerrokantasi.hel.fi/kaksikielinenopetus>.

Keskeisin argumentti esitystä vastaan oli, että kaksikielinen opetus on kommentoijien mukaan haastavaa ja siksi siihen valittavien tulee läpäistä valintakoe. Valintakokeesta luopumisen nähtiin johtavan myös opetuksen laadun ja tason laskuun. Lisäksi vastustavissa argumenteissa kannettiin huolta siitä, että muutos heikentää kaksikielisen lasten mahdollisuuksia päästä kaksikieliseen opetukseen. Kaksikielisten lasten asemaan liittyvät kommentit koskivat erityisesti suomi-espanja-opetusta, jossa perinteisesti on opiskellut paljon kaksikielisten perheiden lapsia.

Esitystä puoltavien argumenttien mukaan valintakokeesta luopuminen lisää yhdenvertaisuutta ja lisää erilaisten lasten mahdollisuuksia päästä kaksikieliseen opetukseen. Neutraaleissa kommentteissa esitettiin usein aiheeseen liittyvää pohdintaa eri näkökulmista ottamatta varsinaisesti kantaa puolesta tai vastaan. Sekä vastustavissa, puoltavissa että neutraaleissa kommentteissa kannettiin huolta siitä, että muutos toteutetaan hyvin nopealla aikataululla ja alleviivattiin riittävien resurssien varmistamisen tärkeyttä, jos muutos toteutuu.

Muutoksen vaikutukset

Nyt esitetty muutos johtaisi siihen, että laajamittaisesta kaksikielisestä opetuksesta tulee aikaisempaa saavutettavampaa ja aikaisempaa moninaisemmalla joukolla lapsia on mahdollisuus hyötyä kaksikielisestä opetuksesta.

Muutoksen myötä laajamittaisen kaksikielisen opetuksen ryhmissä opiskelee todennäköisesti aikaisempaa heterogeenisempi ryhmä oppijoita. Oppilaiden yksilöllisen tuen takaamiseksi tulee varmistaa, että pe-

rusopetuksen eri tukimuodot ovat ryhmien käytössä. Opettajille tulee tarjota täydennyskoulutusta ja tukea, jotta heillä on tarvittavat valmiudet aikaisempaa heterogeenisempien ryhmien opettamiseen, kielitaidon kehittymisen tukemiseen ja erilaisten oppijoiden tukemiseen. Lisäksi tulee arvioida, tulisiko ryhmien enimmäisoppilasmäärää pienentää ja opetusryhmien määrää lisätä.

Lapsivaikutusten arviointi

Muutosesityksellä on merkittäviä vaikutuksia alle 18-vuotiaiden helsinkiläisten ja heidän perheidensä elämään, jolloin lapsivaikutukset tulee arvioida. Lapsivaikutusten arviointi on tehty olemassa olevan tutkimus- ja muun tiedon perusteella. Kevään 2024 aikana toteutetussa valmistelussa ei ole ollut mahdollisuutta kuulla lapsia, mutta lasten huoltajia on kuultu. Osana päätöksen vaikutusten arviointia vuosina 2025–2026 kuullaan lasten sekä heidän huoltajiensa näkemyksiä valintamenettelystä ja kaksikielisessä opetuksessa opiskelusta.

Lapsivaikutusten arvioinnin perusteella voidaan todeta, että kaksikielisen opetuksen nykymuotoinen oppilaaksiottomenettely asettaa lapset keskenään eriarvoiseen asemaan. Oppilasvalinta, jonka perusteena on suoriutuminen kielellisiä valmiuksia mittaavassa valintakokeessa, suosii lapsia, joiden äidinkieli tai kotikieli on suomi tai kaksikielisen opetuksen kohdekieli. Lisäksi lapsen tai perheen mahdolliset erityistarpeet voivat asettaa haasteita valintakokeessa menestymiselle tai esteen siihen osallistumiselle. Valintakokeessa menestymistä tukee myös se, että vanhemmilla on ollut eri tavoin mahdollisuus ja kyky tukea lapsen kielellistä kehitystä, mikä ei välttämättä toteudu esimerkiksi sosioekonomisesti heikommin toimeentulevilla alueilla asuvien lasten kohdalla.

Esitetyn muutoksen myötä joidenkin kaksikielisten lasten mahdollisuudet päästä opetukseen voivat heikentyä, jos oppilasvalinta perustuu arvontaan. Kaksikielisessä suomi-espanja-opetuksessa on tähän asti käytetty valintakoetta, joka mittaa molempien opetuskielten hallintaa, jolloin lapsella on oltava valmiiksi sekä suomen että espanjan taito joko kaksikielisyyden kautta tai muuten hankittuna. Suomi-espanja-opetuksen ryhmä on edellisinä vuosina täyttynyt valintakokeen perusteella niin, että edes kaikki kaksikieliset lapset eivät ole välttämättä tulleet valituiksi opetukseen.

Myös kaksikielisten suomea ja englantia äidinkielineen ja/tai kotikielineen puhuvien lasten mahdollisuus päästä kaksikielisen opetuksen pariin voi muutoksen myötä heikentyä. Kaksikielisyyys ei kuitenkaan ole tähänkään mennessä taannut pääsyä opetuksen pariin, koska valinta-

24.9.2024

Asia/3

koe on suoritettu valinnan mukaan joko suomeksi tai englanniksi eikä molempien kielten taitoa edellytetä.

Suomi-kiina-, suomi-viro- ja suomi-venäjä-opetukseen on tähän mennessä valittu pääasiassa sellaisia lapsia, joiden äidinkieli ja/tai kotikieli on kaksikielisen opetuksen kohdekieli, mutta ryhmään on heidän lisäksi jäänyt runsaasti paikkoja täyttämättä, jolloin ryhmään mahtuisi myös muita opetuksesta kiinnostuneita. Muutos ei siksi heikennä näitä kieliä äidinkielinään ja/tai kotikielinään puhuvien lasten asemaa.

Esittelijä

perusopetusjohtaja
Outi Salo

Lisätiedot

Anni Holopainen, pedagoginen asiantuntija (oppilaaksiotto), puhelin: 310 27922
anni.holopainen(a)hel.fi

Satu Koistinen, pedagoginen asiantuntija (kielet ja kaksikielinen opetus), puhelin: 09 310 23444

satu.koistinen(a)hel.fi

Hanna Välitähti, perusopetuksen aluepäällikkö, puhelin: 09 310 83012
hanna.valitalo(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Oppilaan koulupaikan määräytyminen ja oppilaaksiottamisen perusteet suomenkielisessä perusopetuksessa 1.1.2025 alkaen
- 2 Nykyiset oppilaaksiottokriteerit
- 3 Luku 11 Kaksikielinen opetus_valtakunnallinen opetussuunnitelma
- 4 Johtokuntien lausunnot
- 5 HELVARYn lausunto

Oheismateriaali

- 1 Taustamateriaali päätöksenteon tueksi

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kasvatus- ja koulutuslautakunta

Tiedoksi

Perusopetuksen alueelliset palvelut
Kaksikielistä opetusta antavien koulujen rehtorit
Kehittämispalvelut